

Batok, Jolanta

Działalność Czytelni Regionalnej Miejskiej Biblioteki Publicznej w Siedlcach

Szkice Podlaskie 10, 189-200

2002

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Jolanta Batok
Publiczne Gimnazjum nr 1 w Siedlcach

*Działalność Czytelni Regionalnej Miejskiej Biblioteki Publicznej
w Siedlcach*

*„Dzieje narodu i państwa polskiego kształtowały się pod wpływem różnorodnych czynników. Tym, co sprawia, że czujemy się członkami narodu, jest poczucie wspólnoty terytorialnej, na które składają się: dziedzictwo historyczne, religijne, społeczno-kulturalne, a zwłaszcza język. Świadomość ta budzi się i rozwija już od dzieciństwa w środowisku rodzinnym i sąsiedzkim. Ten niewielki obszar zajmowany przez społeczność lokalną to „mała ojczyzna”. Dla każdego człowieka stanowi on punkt wyjścia do formowania się jego postaw”.*¹

Pojęcie regionalizmu w perspektywie przyjęcia Polski do Unii Europejskiej zyskuje na znaczeniu. Wydaje się, że nie można go jednak utożsamiać z rozwiniętą w Europie koncepcją „małych ojczyzn”, gdyż ta jest zdecydowanie obca polskiej mentalności, tradycjom historycznym i naszym doświadczeniom dziejowym. Polacy walczący przez wiele lat o niepodległą ojczyznę wyżej cenią patriotyzm narodowy niż patriotyzm lokalny. Jednocześnie z pojęcia „ojczyzny” wynika regionalizm, bowiem ojczyzna ma ścisły związek z ojcowizną. Korzeniami tkwi w grobach ojców. Myśl ta wynika ze stwierdzenia wielkiego Polaka - Romana Dmowskiego: „Ojczyzna to ziemia i groby. Narody, które tracą pamięć, tracą życie”.

Cytowana powyżej *Karta regionalizmu polskiego*, uchwalona na Kongresie Regionalnych Towarzystw Kultury w 1994 roku, określa także rolę bibliotek, mówiąc, że „treści regionalne powinny stanowić istotną część programów działalności instytucji i organizacji życia kulturalnego, w szczególności muzeów, bibliotek i domów kultury. Sukces możliwy jest dzięki współpracy tych instytucji na rzecz regionalizmu, przy czym szczególna rola w podtrzymywaniu i kształtowaniu świadomości lokalnej i regionalnej przypada systemowi edukacji”.

Rolą bibliotek jest w szczególności:

- gromadzenie zbiorów regionalnych. W bibliotekach powinny być dostępne czasopisma lokalne i regionalne.

¹ Karta regionalizmu polskiego uchwalona 25 września 1994 roku na V Kongresie Regionalnych Towarzystw Kultury we Wrocławiu.

Rola bibliotek nie ogranicza się do zgromadzenia dostępnych publikacji. Biblioteki prowadzą działalność wydawniczą, dzięki niej popularyzują zbiory, dokumentują fakty, wydarzenia polityczne i kulturalne regionu. Publikują bibliografie, tematyczne zestawienia bibliograficzne, materiały do realizacji edukacji regionalnej;

- gromadzenie programów edukacji regionalnej i projektów opracowanych i realizowanych przez różne podmioty, scenariuszy widowisk obrzędowych takich jak jasełka, dożynki, kołędnicy i inne;
- współpraca z telewizją lokalną, radiem;
- ochrona piśmiennictwa regionu. Biblioteka pełni rolę archiwum, które gromadzi, przechowuje i chroni dorobek - dziedzictwo kulturowe regionu;
- wspieranie nauczycieli w realizacji edukacji regionalnej. Biblioteki powinny służyć bibliografią publikacji o regionie i publikacji metodycznych dotyczących realizacji edukacji regionalnej.

Biblioteki publiczne dzięki gromadzonym zbiorom, są placówkami popularyzującymi wiedzę. W ostatnich latach wzrasta również ich rola jako ośrodków dostarczających informacji i propagujących wiedzę o regionie, w którym działają. Odpowiadając na potrzeby lokalnej społeczności, biblioteki gromadzą, przechowują i udostępniają wszelkiego rodzaju materiały dokumentujące historię, a także współczesne życie gospodarcze, społeczne, polityczne i kulturalne najbliższej okolicy.

Miejska Biblioteka Publiczna w Siedlcach, kierowana przez p. mgr Jądwigę Madziar, także stara się sprostać temu zadaniu tym bardziej, że jest wpisana w swój region już od osiemdziesięciu lat. Powstała bowiem w 1919 r. dzięki staraniom miejscowego społeczeństwa, a także przychylności ówczesnego Magistratu, który zapewnił jej podstawową bazę finansową, a na siedzibę przeznaczył najokazalszy budynek w mieście - zabytkowy, pochodzący jeszcze z czasów księżnej Aleksandry Ogińskiej,² Stary Ratusz, popularnie zwany przez siedlczan „Jackiem”. Nowo powstała biblioteka nawiązywała do bogatej tradycji siedleckich bibliotek szkolnych i prywatnych działających w mieście podczas zaborów. Przejęła też ich bogate księgozbiory: szczególnie cenny księgozbiór biblioteki szkolnej dawnego Męskiego Gimnazjum Klasycznego (w którym znajdowały się m.in. stare druki pochodzące ze słynnej szkoły pijarów w Łukowie i zabytkowy zbiór biblioteki zakonu księży bartoszków z Węgrowa), spuściznę po męskim gimnazjum rosyjskim i bibliotece publicznej rosyjskiej utworzonej w Siedlcach w 1905 roku. W okresie międzywojennym Biblioteka Miejska w Siedlcach cieszyła się dużą popularnością, miała dużą liczbę odwiedzin i wypożyczeń. Była to jedna

² Aleksandra Ogińska z domu Czartoryska (1730 - 1798) - właścicielka Siedlec. W czasach jej panowania miasto przeżywało rozkwit.

z najlepszych i najzasobniejszych bibliotek w województwie lubelskim. Działalność biblioteki w okresie drugiej wojny światowej to także piękna karta jej historii zapisana przede wszystkim przez pracowników biblioteki, którzy z wielkim zaangażowaniem i narażeniem życia bronili polskiej książki przed okupantem.³

We wrześniu 1939 roku, podczas bombardowania miasta, uległ częściowemu zniszczeniu magazyn biblioteki. Na szczęście bomba nie spowodowała pożaru. W bardzo krótkim czasie doprowadzono magazyn do porządku i udostępniono księgozbiór czytelnikom. Biblioteka była jedyną jawną placówką kulturalną na terenie miasta. W roku 1940 władze niemieckie zamknęły ją na okres siedmiu miesięcy. Jednak dzięki staraniom kierowniczkii, W. Jabłońskiej i personelu władze niemieckie zezwoliły na jej otwarcie pod warunkiem wycofania z księgozbioru wielu dzieł cennych dla kultury i historii Polski.⁴

W lipcu 1944 roku w czasie walk o miasto pożar pochłonął Stary Ratusz, a z nim księgozbiór.⁵ Zbiory oraz wyposażenie pieczołowicie chronione przed okupantem przestały istnieć. Dzięki ofiarności mieszkańców i zaangażowaniu pracowników Biblioteka Miejska Siedlcach rozpoczęła ponownie swoją działalność z konieczności w wynajmowanych lokalach. Do swojej pierwotnej siedziby - Ratusza powróciła w 1951 r.

Obecnie Miejska Biblioteka Publiczna mieści się obok Ratusza, w zabudowlanym budynku dawnego odwachu. W latach 1975-1998 pełniła funkcję biblioteki wojewódzkiej. Od stycznia 1999 r. powróciła do swej dawnej nazwy i zakresu działalności.

Głównym zadaniem biblioteki jest troska o jak najwartościowszy, jak najlepiej zaspokajający potrzeby czytelników księgozbiór. W jej funkcjonowaniu równie ważna jest działalność popularyzująca literaturę. Miejska Biblioteka Publiczna w Siedlcach organizuje liczne spotkania z pisarzami, konkursy literackie i historyczne, przygotowuje wystawy, współpracuje z siedleckim środowiskiem naukowym. Wszystkie te formy pracy z czytelnikami służą zaspokajaniu różnorodnych potrzeb użytkowników. Dzięki tej działalności biblioteka jest także lepiej postrzegana w środowisku, dla którego przecież pracuje.

Dyrekcja Miejskiej Biblioteki Publicznej w Siedlcach uznała tematykę regionalną i propagowanie wiedzy o regionie za jedną z ważniejszych dziedzin swojej działalności. Ambicją biblioteki było dążenie do tego, by stać się centrum informacji o regionie. Stosownie do tego placówka ta stopniowo

³ Wywiad z Joanną Zielińską - pracownikiem Czytelni Regionalnej MBP w Siedlcach z dn. 8 maja 2002 r.

⁴ Władysław Schager, Jerzy Sipajło, *Polskie życie kulturalne w latach okupacji*, „Głos Nauczycielski”, 1946, nr 16.

⁵ Tadeusz Kamiński, Stefania Waćkowska, *Działalność Miejskiej Biblioteki Publicznej w Siedlcach 1919-69*, „Rocznik Mazowiecki”, 1981, t. 6, s. 130.

rozszerzała zakres działań na rzecz regionu. Trzeba jednak zaznaczyć, że niektóre z nich były realizowane już od dawna, ponieważ podstawowym zadaniem Biblioteki od początku jej funkcjonowania była troska o skompletowanie jak najpełniejszego księgozbioru, w tym również księgozbioru regionalnego, zapewniającego szeroki wybór źródeł wiedzy o regionie.

Piśmiennictwo dotyczące regionu było gromadzone, odkąd istniała biblioteka. Można jednak wyodrębnić kilka momentów przełomowych dla polityki gromadzenia regionalistów. Otóż pewną cezurą w procesie pozyskiwania regionalistów był rok 1975, kiedy to Siedlce stały się miastem wojewódzkim, a biblioteka miejska zyskała rangę wojewódzkiej. Biblioteki wojewódzkie były zobligowane do propagowania wiedzy regionalnej i stąd uzasadniona była troska o kompletowanie księgozbioru regionalnego. W siedleckiej bibliotece było podobnie, z większym zainteresowaniem zaczęto przysmarzać się do nowych wyzwań, z większym zaangażowaniem gromadzono księgozbiór regionalny.

W procesie tym można wyodrębnić jeszcze jeden ważny moment - rok 1989, po którym rozpoczął się „wysyp” literatury regionalnej. Ma to związek z przemianami ustrojowymi i gospodarczymi w Polsce. Nowych wydawnictw prywatnych i lokalnych jest tak dużo, że czasem nie udaje się wszędzie dotrzeć w celu dokonania zakupu. Problem stanowią tutaj wszelkie publikacje niskonakładowe wydawane w małych miejscowościach lub przez ludzi, którzy wydają np. wspomnienia i rozprawdzają je tylko w najbliższym sobie znanym otoczeniu. Niskie nakłady oraz brak informacji w „Przewodniku Bibliograficznym” o tego typu wydawnictwach powodują, że często umykają one uwadze gromadzących. Jest to przeszkodą w uzyskaniu kompletności księgozbioru regionalnego. Jego uzupełnianie jest procesem ciągłym i nieustannym. Przede wszystkim gromadzenie zbiorów odbywa się przez zakup, wymianę, a także w dużej części poprzez dary od instytucji czy osób prywatnych. Często jedynym sposobem pozyskania danej publikacji dla biblioteki jest wykonanie kopii (np. kserokopii). Informację o nowych publikacjach bibliotekarz zdobywa, przeglądając „Przewodnik Bibliograficzny” czy regionalną prasę, ale też bardzo często wykorzystując prywatne kontakty lub rozmowy z regionalistami. Regionalia były zawsze wyodrębnione z całości zbiorów bibliotecznych i przechowywane w czytelni. Na księgozbiór regionalny składają się następujące rodzaje publikacji: druki zwarte tj. książki i broszury (blisko 2000 pozycji), czasopisma (54 tytuły), dokumenty życia społecznego, dokumenty wtórne: kserokopie i mikrofilmy, a także nieliczne maszynopisy niepublikowane: pamiętniki, wspomnienia, prace magisterskie.

Jeśli chodzi o zasięg terytorialny, należy stwierdzić, że przede wszystkim gromadzone jest piśmiennictwo z terenu województwa siedleckiego w granicach sprzed roku 1999, czyli sprzed ostatniej reformy administracyjnej. Są to regionalia w znaczeniu podmiotowym - związane z tym terenem miejscem

druku i w znaczeniu przedmiotowym - o tym terenie. Był już województwo siedleckie to obszar, który obejmuje część ziemi dawnego wschodniego Mazowsza i południowo-zachodniego Podlasia, i stąd w księgozbiorze regionalnym znajdują się zarówno prace bezpośrednio związane z województwem siedleckim jak i opracowania o charakterze ogólnym dotyczącym Podlasia i Mazowsza. Trzeba stwierdzić, że położenie regionu siedleckiego jakby na pograniczu dwóch wielkich obszarów kulturowych nigdy nie ułatwiało podjęcia decyzji co do ostatecznego kategorycznego ustalenia terytorium regionu, o którym biblioteka w Siedlcach powinna gromadzić informacje. Nie ułatwiają też tego kolejne reformy administracyjne kraju.

Pod względem chronologicznym księgozbiór regionalny Miejskiej Biblioteki Publicznej w Siedlcach obejmuje publikacje wydawane od początku XIX w., aż do chwili obecnej. Wśród najstarszych można wymienić cudem ocalały z wojennej pożogi *Popis publiczny uczniów szkół siedleckich: Wydziałowej Elementarnej Plci Męskiej i Żeńskiej w roku 1832* - cenny dla badaczy dziejów oświaty. Z 1845 r. pochodzi praca pt. *Starożytna Polska pod względem historycznym, geograficznym i statystycznym opisana* Michała Bałińskiego i Tymoteusza Lipińskiego. Dla badaczy historii gospodarczej cenne będą tzw. *Obzory siedleckiej guberni* z lat 70-tych ubiegłego stulecia czy *Polska XVI w.* T. VI: Podlasie „opisane przez Aleksandra Jabłonowskiego. Dużą wartość posiadają także publikacje z początku XX w., jak np. wydany w 1912 r. - napisany w języku rosyjskim opis miasta zatytułowany *Gorod Siedlec* Kaszinskiego i Tilinskiego.

Do cenniejszych należą też publikacje wydane w okresie dwudziestolecia międzywojennego, które ukazują ówczesne oblicze społeczno-polityczne, gospodarcze i kulturalne regionu siedleckiego. Wymienić tu można: pracę zbiorową napisaną pod red. Czesława Górskiego pt. *Powiat siedlecki*, Wacława Świątkowskiego *Podlasie*, pracę regionalisty Józefa Mikulskiego *Powiat siedlecki* i *Powiat garwoliński*, Anny Kuć-Staniszewskiej *Wspomnienia z lat okupacji niemieckiej 1915-1918* i szczególnie cenną *Księgę Pamiątkową Siedlczan*, a także wiele, wiele innych. Największy ilościowo zbiór regionalistów stanowią wydawnictwa, które ukazały się już po roku 1944. Spora ich ilość to monografie mniejszych i większych miejscowości z regionu siedleckiego. Wymienić należy chociaż: *Dzieje Siedlec* Antoniego Wintera, prace zbiorowe: *Dzieje Sokolowa Podlaskiego*, *Dzieje Mińska Mazowieckiego*, *Łuków i okolice w XIX i XX w.*, *Węgrów - dzieje miasta i okolic*.

Na uwagę zasługuje także duża grupa materiałów o unitach podlaskich. Miejska Biblioteka Publiczna w Siedlcach posiada wiele cennych publikacji dotyczących tego zagadnienia. Sporo z nich to zmikrofilmowane stare, nawet sprzed I wojny światowej, publikacje omawiające ten temat. Trzeba zauważyć, że zanim wybuchło tak duże zainteresowanie unitami, jak to ma miejsce obecnie, na podstawie materiałów zgromadzonych w siedleckiej Bibliotece

powstało kilka prac magisterskich opisujących historię unitów (jeszcze w latach 80-tych). Należy zwrócić uwagę na opublikowane już po 1989 roku prace dotyczące drugiej wojny światowej. Jest wśród nich dużo wspomnień, ale także opracowań naukowych dotyczących dziejów Armii Krajowej na terenie regionu siedleckiego. Ważnym źródłem są także materiały publikowane przez siedleckie środowisko naukowe: periodyki: „Szkice Podlaskie” i „Prace archiwalno-konserwatorskie na terenie województwa siedleckiego”, a także prace zbiorowe, które rejestrują referaty wygłaszane na organizowanych przez Instytut Historii Akademii Podlaskiej sesjach naukowych. Owocem tych sesji są m.in. publikacje: *Rok 1939 na Podlasiu, Podlasiacy w Katyniu, Związek Walki Zbrojnej - Armia Krajowa na Podlasiu* itp.

Oddrębną grupę stanowią książki ukazujące współczesne oblicze naszego regionu. Na uwagę zasługuje cykl prac ukazujących przemiany ostatnich lat pt. „Podlasie w warunkach transformacji ustrojowej lat 90 - tych” (wszystkie pod red. Marii Ciechocińskiej). Do tej grupy zaliczyć trzeba także wszelkie raporty o stanie miasta, raporty o stanie województwa, informatory o stanie ochrony środowiska w regionie siedleckim, które zostały wydane już w latach 90-tych.⁶

Oddzielna część zbiorów regionalnych to czasopisma. Najstarsze są przedwojenne roczniki „Życia Podlasia” i „Nowej Gazety Podlaskiej” - tygodników ukazujących się w latach 30-tych. Czytelnik może też otrzymać komplety czasopism ukazujących się w latach 70-tych - „Trybuny Mazowieckiej” i „Naszej Trybuny”. Można w nich znaleźć wiele artykułów poświęconych zagadnieniom regionu siedleckiego. I wreszcie tygodniki regionalne ukazujące się na terenie województwa siedleckiego od początku lat 90-tych do chwili obecnej, których zasoby powiększają się bardzo szybko. Ważnym źródłem dla historyków są też czasopisma drugiego obiegu i prasa zakładowa wydawana w latach 80-tych. W roku 2001 zbiory biblioteki powiększyły się o „Wiadomości Diecezjalne Podlaskie” z lat 1948-2000.

Wykaz czasopism aktualnie ukazujących się – dostępnych w Czytelni Regionalnej

- „Tygodnik Siedlecki”
- „Kurier Siedlecki”
- „Życie Siedleckie”
- „Nowe Echo Podlasia”
- „Bocznica. Kwartalnik Społeczno Kulturalny” (Siedlce)
- „Lamus. Pismo Siedleckich Kolekcjonerów” (Siedlce)
- „Mordy. Twoje Miasto” (Mordy)

⁶ Wywiad z Joanną Zielińską - pracownikiem Czytelni Regionalnej w Siedlcach z dn. 8 maja 2002 r.

- „Podlaski Kwartalnik Kulturalny” (Biała Podlaska)
- „Szkice Podlaskie” (Siedlce)
- „Kuryer Akademii Podlaskiej” (Siedlce)
- „Co słysząc?” (Mińsk Mazowiecki)
- „Gazeta Węgrowa” (Węgrów)
- „Gazeta Sokołowska” (Sokołów Podlaski)
- „Prace archiwalno-konserwatorskie” (Siedlce)

Uzupełnieniem księgozbioru regionalnego są także wszelkiego rodzaju dokumenty życia społecznego, czyli broszury, jednodniówki, druki ulotne, plakaty, zaproszenia, katalogi wystaw, programy imprez, druki okolicznościowe, prospekty turystyczne, foldery, materiały promocyjne wydawane przez różne firmy i urzędy (m.in. Biuletyn Informacyjny Urzędu Wojewódzkiego w Siedlcach, protokoły z sesji Rady Miejskiej itp.). Razem z prasą lokalną stanowią one cenne źródło wiedzy o współczesnym życiu miasta i regionu. Wspomnieć też trzeba o wycinkach z prasy ogólnopolskiej za lata 70-80.

Aby umożliwić orientację w wymienionych grupach zbiorów od 1986 r., systematycznie budowany jest warsztat informacyjny. Na bieżąco tworzone są katalogi regionalne: alfabetyczny i rzeczowy. Katalogi te są jedynym źródłem aktualnej informacji o piśmiennictwie na temat regionu siedleckiego.

Gromadzenie zbiorów i stworzenie dobrego warsztatu informacyjnego, który pomaga użytkownikowi szybko odnaleźć poszukiwane przez niego materiały jest na pewno podstawą i pierwszym krokiem w prowadzeniu przez biblioteki działalności na rzecz regionu. Kolejnym etapem powinna być promocja wiedzy o regionie w środowisku, w którym biblioteka funkcjonuje. Miejska Biblioteka Publiczna w Siedlcach wielokrotnie podejmowała współpracę z miejscowymi instytucjami kultury, organizacjami społecznymi i naukowymi działającymi w regionie siedleckim.

Wspólnie z Archiwum Państwowym, Muzeum Okręgowym i Akademią Podlaską organizowała cykl prelekcji dotyczących historii Podlasia pt. „Siedleckie Spotkania historyczne”, w których brali udział znawcy dziejów tego regionu (m.in. prof. Jerzy Skowronek, dr Arkadiusz Kołodziejczyk i inni). Pracownicy Biblioteki brali udział w sesjach naukowych organizowanych przez Akademię Podlaską (m.in. na temat Podlasiaków w Katyniu, sesji sieniawickowskiej).

Biblioteka ściśle współpracuje z siedlecką rozgłośnią radiową (Katolickie Radio Podlasia) przygotowując okolicznościowe audycje. Jeden z pracowników biblioteki prowadził też radiowy program „Ex Libris”, w którym prezentował recenzje nowości wydawniczych zakupowanych przez Bibliotekę. Promocja i reklama zbiorów regionalnych miała też miejsce w siedleckiej telewizji kablowej „Catel”. Utrzymywany jest także stały kontakt z siedlecką prasą, w której ukazują się artykuły informacyjne o imprezach organi-

zowanych przez Bibliotekę, takich jak wystawy, konkursy, spotkania z pisarzami, opisywane są nowe nabytki regionalne itp.

W latach 90-tych Biblioteka przygotowała szereg wystaw o tematyce regionalnej: wystawę historyczną pt. „Prasa siedlecka” (prezentowana w siedzibie siedleckiego oddziału Chrześcijańskiego Stowarzyszenia Społecznego w 1990 r.). W Bibliotece regularnie prezentowane są nowe tomiki poezji i prozy twórców z Siedlec i okolic, tu miała też miejsce wystawa pt. „Prasa regionalna - nowości”. Często materiały regionalne wypożyczane są do wystaw historycznych organizowanych przez Muzeum Okręgowe i Akademię Podlaską w Siedlcach.

W 1997 r. Biblioteka włączyła się w uroczyste obchody jubileuszu 450-lecia nadania Siedlcom praw miejskich. Z tej okazji została przygotowana wystawa w Muzeum Okręgowym na temat: „Publikacje dotyczące historii Siedlec w zbiorach Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej w Siedlcach”, która prezentowana była przez dwa miesiące w muzeum, następnie przeniesiona została do sal Urzędu Miejskiego w Siedlcach, gdzie można ją było oglądać do końca 1997 r. Ukazywała ona wszystkie rodzaje dokumentów dotyczących historii miasta zgromadzonych w siedleckiej bibliotece (książki, broszury, plakaty, czasopisma, zdjęcia, druki ulotne itp.). Oprócz tego w roku jubileuszowym Biblioteka razem z Muzeum Okręgowym zorganizowała konkursy historyczne dla uczniów szkół podstawowych (edycja w maju) i średnich (edycja w październiku) pt. „Dzieje Siedlec”. Ostatecznym akcentem uroczystych obchodów było przygotowanie kasety video o publikacjach regionalnych prezentowanych na jubileuszowej wystawie. Jest ona udokumentowaniem imprezy, jaką była wystawa, ale także, co może istotniejsze, ukazuje zasób regionalny biblioteki siedleckiej.

Od roku 1999 wprowadzono do programu nauczania ścieżkę: „Edukacja regionalna - dziedzictwo kulturowe w regionie.” Wszyscy nauczyciele są zobligowani do uczestnictwa w jej realizacji.

Cele edukacji regionalnej:

- Wyposażenie uczniów w zasób wiedzy o własnym regionie i dziedzictwie kulturowym.
- Wydobycie i uświadomienie wartości własnego dziedzictwa regionalnego, „zakorzenie”.
- Kształtowanie tożsamości regionalnej w kontekście wartości narodowych i europejskich.
- Rozwijanie aktywności we własnym środowisku, odpowiedzialności za jego rozwój, przygotowanie do dojrzałego życia w strukturach regional-

nych, państwowych i europejskich.⁷

Dziecko poznaje najpierw rodzinę i dom, później środowisko lokalne, stopniowo krąg się poszerza; na tym naturalnym przechodzeniu kolejnych etapów aktywności poznawczej i poszukiwania swojego miejsca na Ziemi bazuje edukacja regionalna. Wspiera ona wychowanie człowieka, który szanuje innych i jest świadomym, odpowiedzialnym obywatelem demokratycznego państwa. Poznając samego siebie i własne korzenie, lepiej rozumie innych, rozwiązując problemy lokalne uczy się dostrzegania zagadnień ponadregionalnych. Efektem edukacji regionalnej powinno być świadome działanie na rzecz środowiska, ochrony i rozwoju dziedzictwa kulturowego zakorzenienie tak silne, by sami mieszkańcy troszczyli się o miasto, gminę, nie oglądając się na polityków. Droga prowadzi od odkrywania wartości poprzez ich akceptację, budzenie szacunku i dumy, po identyfikację z nimi, aktywność i odpowiedzialność za siebie i wspólnotę.

Regularnie przeprowadzane są lekcje biblioteczne dla młodzieży szkół gimnazjalnych i średnich, zarówno z Siedlec jak i okolic, podczas których młodzież zapoznawana jest z historią miasta i regionu. Oto relacja uczennicy Izabeli Szostek z Publicznego Gimnazjum nr 1 w Siedlcach z lekcji bibliotecznej :

„18.01.2002 r. (piątek) upłynął naszemu kółku pod znakiem nowych wrażeń i doświadczeń - odwiedziłyśmy Miejską Bibliotekę Publiczną, a ściślej Czytelnię Regionalną, mieszczącą się przy ul. Piłsudskiego. Bardzo serdecznie zostałyśmy przyjęte przez Panią Joannę Zielińską - pracownika Czytelni Regionalnej. W czasie jej opowiadań poczułyśmy, jak bardzo jesteśmy związane z naszym regionem i miastem. Zapoznaliśmy się z jego dawnym wyglądem, budowlami, które niestety nie doczekały już naszych czasów. Obejrzałyśmy wiele pozycji książkowych, o których istnieniu nie miałyśmy pojęcia, między innymi: książkę w języku jidysz. Miałyśmy okazję zaczerpnąć nieco wiedzy, nie tylko o Siedlcach, ale i o okolicznych miejscowościach: Mordach, Sokołowie Podlaskim, Łosicach, Korczewie i innych. Niezwykle zainteresowanie wzbudziły gazetki szkolne, również gromadzone w czytelnicy regionalnej. Nie byłoby w nich nic niezwykłego, gdyby nie fakt, że pochodziły sprzed wielu lat, o czym świadczą pożółkłe strony i wyblakłe pismo. Przyjemnie było pomyśleć, że może i nasza GALAKTYKA za pewien czas trafi do tych zbiorów. W czasie naszej dwugodzinnej wizyty miałyśmy również okazję zapoznać się z fotografiami, ukazującymi dawne dzieje naszego miasta, a Pani Zielińską - opiekunka i dobry duch czytelnicy, cierpliwie i życzliwie odpowiadała na pytania przez nas wysuwane. Aby ciekawie i pożytecz-

⁷ Podstawa programowa kształcenia ogólnego dla sześcioletnich szkół podstawowych i gimnazjów, Załącznik Nr 1 do rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 15 lutego 1999 r.

nie zakończyć nasze spotkanie, Pani bibliotekarka przygotowała dla nas konkurs dotyczący siedleckich zabytków, do którego ochoczo przystąpiłyśmy.

Zajęcia te wiele wniosły do naszej świadomości i przyczyniły się do podniesienia wiedzy o regionie. Sprawdziło się tu również przysłowie „Cudze chwalicie, swego nie znacie”, ale my dzięki tej pouczającej wizycie, będziemy mogły powiedzieć „Cudze chwalimy, ale swoje znamy”. Dodatkową atrakcją przygotowaną dla nas miało być zapoznanie się z funkcją i przeznaczeniem mikrofilmów. Niestety, czas tak szybko płynął, że ani się obejrzałyśmy, a nadeszła pora pożegnania. Mikrofilmy nadal pozostały dla nas częściową tajemnicą, ale niedługo, ponieważ będziemy miały okazję zaspokoić naszą ciekawość na kolejnym spotkaniu.

Na zakończenie chciałabym w imieniu wszystkich osób należących do kółka dziennikarskiego, serdecznie podziękować na łamach naszego pisemka Pani Joannie Zielińskiej, która przeprowadziła dla nas atrakcyjne zajęcia i pokazała nam, że książki to nie tylko przykry obowiązek, ale również ogromna skarbnica wiedzy, doświadczeń, z których i my zapewne jeszcze niejednokrotnie skorzystamy...

Na pamiątkę otrzymałyśmy pozycje książkowe dotyczące naszego regionu, które przekazałyśmy bibliotece szkolnej.”⁸

Ostatnio w czytelni miała miejsce prezentacja zbiorów regionalnych podczas prelekcji dla Siedleckiego Klubu Kolekcjonerów.

Wszystkie omówione inicjatywy i udział bibliotekarzy w życiu lokalnego środowiska budują dobry wizerunek biblioteki w mieście i regionie. Gromadzenie i popularyzacja materiałów regionalnych, kontakty ze środowiskiem, wszystkie działania na zewnątrz biblioteki stanowią ważną część jej działalności na rzecz regionu.

Od początku lat 90-tych zaobserwowano systematycznie wzrastającą liczbę czytelników odwiedzających bibliotekę w poszukiwaniu informacji o regionie.

Kolejną grupą czytelników są uczniowie i nauczyciele siedleckich szkół średnich, dla których księgozbiór regionalny stanowi niezbędny warsztat naukowy w pracach badawczych przygotowywanych na lekcje historii lub podejmowanych przez kółka historyczne.

20 V 2002 r. z okazji Dni Siedlec w Czytelni Regionalnej została otwarta wystawa „Spacer ulicami Siedlec lat 1905-1975” inaugurującej cykl wystaw „Siedlce zwierciadłem czasu”. Ekspozycja ta to: 12 fotogramów dokumentujących historię miasta, gabloty z prasą lokalną oraz planszami imitującymi słupy ogłoszeniowe z dwudziestolecia międzywojennego. Siedlce XX wieku

⁸ Izabela Szostek, *Z książką za pan brat..., czyli wizyta w Czytelni Regionalnej „Galaktyka”*. Gazetka społeczności szkolnej Publicznego Gimnazjum nr 1 w Siedlcach, 2001-2002, nr 3.

były miasteczkiem prowincjonalnym o niepowtarzalnym klimacie. Świadczy o tym panorama Siedlec roku 1910, zdjęcia ukazujące okres świetności ulicy Pięknej, dzisiejszej Pułaskiego, przedwojenne ogłoszenia zapowiadające mecz bokserski, repertuar kina, reklamy browaru, hoteli, pracowni ubiorów męskich. Historii Siedlec dotyczył zorganizowany po wernisażu przez panią Joannę Zielińską konkurs dla licealistów „Wiem wszystko o swoim mieście”. Młodzież z „Prusa” i Liceum Katolickiego obejrzała wystawę drewnianych makiet znanych siedleckich budynków autorstwa pana Edwarda Danilczuka, następnie odpowiadała na test złożony z 50 pytań.

Dni Siedlec były również niewątpliwie świętem literatury. Z inicjatywy MBP 20 maja Klub Literacki „Ogród” zorganizował promocję dwujęzycznego tomiku poezji o mieście *Każdy kamień* Eugeniusza Kasjanowicza. Zawarte w nim wiersze - po części wcześniej już publikowane - tłumaczył na angielski prof. Zbigniew Lisowski. Oprócz niego i samego autora w promocji uczestniczyli jeszcze: śpiewający Tomasz Hapunowicz oraz poetka eseistka Adriana Szymańska, która napisała wstęp do książki. W swoim wystąpieniu podkreślała ona, że pan Gienek posiadał dar prostego ukazywania miasta i jego wartości, połączony z umiejętnością snucia przez pryzmat Siedlec refleksji o sztuce. Potwierdziły to chyba wiersze, odczytane przez twórcę - czasem wzruszające, a kiedy trzeba nostalgiczne czy nawet naturalistyczne.

We wtorek natomiast odbył się objęty przez „Echo” patronatem medialnym wieczór promujący zbiór opowiadań i prozy poetyckiej Krystiana Matuszewskiego *Tak patrzeć na Siedlce*. Wieczór, należałoby powiedzieć: multimedialny, gdyż oprócz odczytania utworów przez autora zawierający jeszcze jego komentarze, pokaz slajdów przedstawiających współczesne Siedlce, a wreszcie profesjonalny występ grającego na gitarze Tomka Salacha i lirycznie, choć czasem sarkastycznie śpiewającego Wojtka Urbana. Krystian okazał się świetnym konferansjerem, porywając publiczność zwłaszcza błyskotliwością i inteligentnym poczuciem humoru. Wyjątkowo burzliwy aplauz spowodował tego dnia autorski komentarz do jednego z tekstów tłumaczący, dla czego księżna Aleksandra Ogińska powinna była stłuc wszystkie lustra.

Literacką atrakcją ubiegłego tygodnia była też na pewno wizyta w Siedlcach pań: Joanny Żółkowskiej (rodowitej siedlczanki) i jej córki, Pauliny Holtz. Obie aktorki uczestniczyły w piątek w zorganizowanym przez Miejską Bibliotekę Publiczną spotkaniu *Czytajmy Razem*. Polegało ono na publicznym odczytaniu ulubionych fragmentów literackich, w którym udział poza nimi wzięli jeszcze członkowie działającej przy MBP Grupy Literackiej *Kanon*. Jak wyznały na zaaranżowanej chwilę wcześniej mini-konferencji prasowej, pani Joanna i jej córka nigdy wcześniej nie brały udziału w podobnych akcjach. Nie przeszkodziło to im jednak w znakomitym wywiązaniu się ze swych nietypowych ról. Ciekawy był dobór wybranych przez nie fragmentów. W znaczącej mierze stanowiły je rozdziały kilku książek z rozległego

cyklu o Muminkach, pięknie ukazujące moc wyobraźni, i to nie tylko tej dziecięcej. Uzupełnił je zaś urywek ze „100 lat samotności”.

Poza 2 już wymienionymi Miejska Biblioteka Publiczna zorganizowała w ramach Dni Siedlec jeszcze kilka innych, równie ciekawych imprez. Był to na przykład cykl spotkań autorskich, na których wystąpili: Piotr Szewc, Ludmiła Marjańska, Krzysztof Petek oraz literat-obejzwyświat, Wojciech Dworczyk.

25 maja nastąpiło rozstrzygnięcie 2 konkursów MBP: wspomnianego testu historycznego i literackiego „Siedlce - Moje Miasto”. Na ten drugi wpłynęło ponad 40 prac poetyckich i prozatorskich. Jedną z 4 równorzędnych nagród zdobyła w nim 18-latką Kaja Łuczak, która w poniedziałek została laureatką Turnieju Jednego Wiersza w Centrum Kultury i Sztuki.

Wśród zainteresowanych historią Podlasia są także pracownicy nauki siedleckiej uczelni - Akademii Podlaskiej. Są oni w stałym kontakcie z Biblioteką, szczególnie od czasu gdy na początku lat 90-tych przy Wydziale Humanistycznym tejże uczelni powstał Instytut Historii (1991 r.) i utworzono tam Katedrę Studiów Regionalnych. Było to także przyczyną rosnącego zainteresowania zbiorami regionalnymi studentów siedleckiej uczelni piszących prace semestralne i magisterskie związane z ziemią siedlecką i Podlasiem. Należy dodać, że nie tylko siedleccy studenci korzystają z tych zbiorów.

Do siedleckiej biblioteki w poszukiwaniu materiałów regionalnych kierują też często pierwsze kroki dziennikarze miejscowej prasy, radia i telewizji. Wśród użytkowników zdarzają się również urzędnicy poszukujący materiałów do publikacji promocyjnych o ziemi siedleckiej. Nie można także zapomnieć o regionalistach - amatorach, którzy penetrują czasopisma i książki w celu poszerzenia swoich wiadomości. To miłośnicy teraźniejszości i przeszłości swojej najbliższej małej ojczyzny.